

не тільки громадської, але й інтелектуальної, емоційної, особистісної. У цьому контексті завданням кожної кафедри стало формування в освітньому закладі середовища психологічного комфорту, атмосфери довіри, чуттєвості, психологічної допомоги у подоланні стресу та тривоги.

Всупереч складним і трагічним подіям в Україні ми закликаємо студентську молодь оберігати свій фронт у цій війні – навчатися, чим забезпечувати майбутнє нашої держави.

Формування якісного фахівця в умовах воєнного стану – виклик сьогодення, який потребує від кожного з нас максимальної активізації своїх професійних і людських якостей задля спільної перемоги і на освітянській ниві.

1. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року. Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>.

2. Гнатенко В. Загрози економічній безпеці держави в умовах глобалізації. *Аспекти публічного управління*. 2021. Т. 9. № 1. С. 55-62.

*Асистент кафедри маркетингу, комерційної діяльності та економічної теорії Г. Є. Острроверх
Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)*

УКРАЇНСЬКА ОСВІТА ПІД ЧАС ВІЙНИ: КРИЗА ТА ОНЛАЙН-ОСВІТА

Війна в Україні спровокувала низку соціальних проблем, які суттєво підвищили ризики для дітей та їхніх сімей, які раптово опинилися у кризовому стані через військові дії в місцях їхнього проживання. Наслідками таких умов є висока смертність дітей та новонароджених, голод, психічне та фізичне виснаження, обмежений доступ до базових послуг, неможливість повноцінної реалізації права на освіту.

Таким чином перед Україною постало актуальне питання вибору моделі організації соціальної адаптації дітей з чітким пріоритетом повноцінного розвитку майбутніх поколінь в конкретних умовах війни.

Кризові ситуації, які переживають українці під час збройного конфлікту, спровокували групу ризиків як для суспільства в цілому, так і для навчальних закладів, зокрема таких як:

1. Атипове дитинство – виникає за умов, коли найближче оточення не може забезпечити нормальний перебіг соціалізації дітей та адаптувати їх до нових умов соціального життя, забезпечити створення можливостей для відповідного віку розвитку та належного задоволення потреб. Тому навчальні заклади у воєнний час стикаються з такими формами нетипового дитинства, як швидке дорослішання, асоціальність, соціальне сирітство, криміналізація тощо.

2. Депривація – позбавлення дитини можливості спілкуватися з родиною, брак уваги, піклування з боку батьків та опіки, що супроводжується різними

формами домашнього насильства, і є однією з основних причин протестної поведінки, що провокує зростання конфліктності та ігнорування виховного процесу.

3. Сепарація – проблема дитячої самотності, зумовлена проживанням окремо від батьків, через просторовий поділ на основі фізичної та психологічної сепарації (бездоглядність, безпритульність, соціальне сирітство). Навчальні заклади будуть змушені реагувати та докладати зусиль для інтеграції таких дітей у соціальний простір.

4. Раптова бідність – втрата сім'ями наявних матеріальних і соціальних ресурсів у воєнний час та обмеженість/неможливість відновлення цих ресурсів у післявоєнний період. Це спричиняє труднощі доступу до освіти та конфліктну взаємодію учасників освітнього процесу.

Але попри всі кризи, які нам принесла ця війна, для наших студентів освіта залишається доступною в онлайн форматі.

З онлайн-освітою пов'язано багато проблем, але ми не можемо ігнорувати її переваги в часи такої кризи. У нас завжди є рішення для вирішення цих труднощів. Технічні труднощі можна вирішити за допомогою попереднього запису відеолекцій, тестування вмісту та постійного підготовлення Плану Б, щоб процес викладання та навчання не перешкоджав.

Також для спілкування зі студентами можна використовувати соціальні мережі та різноманітні групові форуми. Спілкування є ключовим, коли стає важко спробувати зв'язатися зі студентами за допомогою текстових повідомлень, різноманітних додатків для обміну повідомленнями, відеодзвінків тощо. Контент має бути таким, щоб студенти могли практикуватися, а також відточувати свої навички.

Педагоги повинні витратити багато часу на розробку ефективних стратегій надання онлайн-інструкцій. Ефективні онлайн-інструкції сприяють зворотному зв'язку з учнями, змушують учнів задавати питання та розширюють кругозір учня щодо змісту курсу. В університеті мають зосередитися на педагогічних питаннях і наголошувати на спільному навчанні, навчанні на прикладах і проектному навчанні за допомогою онлайн-інструкцій.

Завданням для навчальних закладів є пошук нових технологій і їх використання, переосмислення освіти, що допомагає студентам і викладачам, які шукають вказівок щодо цифрової грамотності.